

ATI Davao Region

GIYA SA PAGTANUM

*og klase-klaseng mga Gulay
ug Paghimo og Organikong Abono ug Pestisidyo*

www.ati.da.gov.ph/ati-11

TALAAN SA SULOD

Pagtanum sa klase-klaseng mga gulay

- 1 Tangkong
- 2 Kalabasa
- 4 Ampalaya
- 6 Talong
- 8 Batong
- 10 Okra
- 12 Petsay
- 14 Kamatis

Paghimo og Organikong Abono ug Pestisidyo

- 18 Fish Amino Acid (FAA)
- 20 Fermented Plant Juice (FPJ)
- 22 Fermented Fruit Juice (FFJ)
- 24 Oriental Herbal Nutrient (OHN)

TANGKONG

Ang tangkong kauban sa mga dahon nga kusog motubo. Puno kini sa **Bitamina C** nga nagsilbing **anti-oxidant**. Puno usab kini sa **potassium, calcium ug iron**.

PANGINAHANGLAN SA YUTA UG KLIMA

Maayo kining itanom sa bukagay nga yuta nga taas ang organikong butang ug pH na 5.3 – 8.5, sama sa ubos nga lugar nga init ug kaumog. Maayo ang tubo sa tangkong kung itanom kini sa mga buwan nga mubo ang adlaw kaysa gabii.

PAGPILI SA BINHI

Ang tangkong aduna'y duha ka klase. Ang usa mabuhi sa katubigan nga lugar ug adunay mga lapad nga dahon. Ang ikaduhang klase mabuhi sa yuta nga may taason ug payaton nga dahon. Mao kini ang rekomendadong gamiton sa pagluto.

PAG-ANDAM SA YUTANG TAMNANAN

Bungkalon ug daruhon ang yuta sa makaduhang higayon ug maghimo ug tamnanan nga may gilapdong usa ka metro. Maghimo ug linya o tudling pababag sa tamnanan sa gilay-on nga 10-15 centimetro ug gitawmon nga 2.5 centimetro.

PAGTANUM

Ihumol ang mga liso sa tangkong sa limpyo nga tubig sulod sa 16 ka oras.

Itanom kini sa mga tudling na may distansya ng 5 centimetro. Sa dili pa magtanom, butangan ang tamnanan ug nabulok nga hugaw sa hayop o compost o vermicompost sa gidaghanon nga 2 kg kada metro kwadrado.

PAG ATIMAN

Paghahuman sa 10-15 ka adlaw human pagtanum, magbutang pag usab ug **compost** o **vermicompost** sa mga tamnanan sa gidaghanon nga 3 kg kada metro kwadrado. Mamahimong mogamit ug **Fermented Plant Juice (FPJ)**. Bisbisi ang tanom adlaw adlaw o kung gikinahanglan kay nagkinahanglan kini ug daghang tubig.

PAGDUMALA SA MGA SAKIT UG PESTE

Dili kayo problema ang sakit ug peste sa tangkong apan kasagaran kining maapektuhan sa mga mananap nga modaut sa dahon sama sa **ulod, lukton** ug **mealybug**. Mahimo kining kontrolon pinaagi sa pag espray ug duga sa sili (100g nga dinukdok nga sili sa 16 litro nga tubig) para sa mga insekto.

Mealybug

Lukton

PAG-ANI

Mamahimo nga anihon ang tangkong 20-40 ka adlaw gikan pagtanom, depende sa binhi nga gigamit. Himuon kini sayo sa buntag o hapon aron malikayan ang pagkalaya sa mga dahon.

KALABASA

Ang kalabasa o squash (*Cucurbita maxima L.*) usa ka sangkap sa mga putahe sama sa dinengdeng, pakbet, bulanglang, law-uy ug uban pang mga lutong sud-an. Ang mga liso niini mahimong kutchi. Puno kani sa bitamina ug minerales.

KLASE SA YUTA UG KLIMA

Motubo ang kalabasa sa bisan unsang klase sa yuta. Gikinahanglan niini ang temperatura nga 18-30 C. Itanom ang kalabasa sa bulan sa Oktubre hangtud Disyembre alang sa patag nga luna ug bulan sa Mayo hangtod Oktubre sa bakilid nga luna.

PAGPILI SA BINHI O BARAYTI

Sa pagpili sa barayti, ikonsidera ang taas nga abot, local nga kondisyon sama sa klima, kakayahon sa paglaban sa peste ug haom sa panginahanglan sa merkado.

PAG-ANDAM SA YUTA

Kinahanglan ang yuta bungkag. Darohon ug suyuron ang yuta sa kaduha o katulo nga higayon sa lat-ang nga usa ka semana aron malikayan ang pagtubo sa sagbot. Paghuman ug suyod, paghimo ug tudling depende sa panahon.

Sa panahon nga tig-ulang, maghimo ug 3 ka metro nga distansya. Sa panahon tig-init 2.5 metro ang distansya.

PAGTANUM UG PAGBALHIN SA SEMILYA

a. Direktang pagtanum (direct seeding)

- Magtanom ug usa ka semilya kada lungag na may distansya 1 metro. Tabunan ug yuta pagkatanum.
- Sa panahon sa tig-ulang, itanom sa ibabaw sa tudling ang semilya para malikayan ang pagkadunot tungod sa baha.

b. Lipat-tanim (transplanting)

- Mag-andam ug yuta na may halo 1:1:1 na yutang kulonon o **clay, Carbonized Rice Hull (CRH)** ug **compost** o organikong abono.
- Ibutang ang gi prepara nga yuta sa **plastic bags, potlets o seedling trays** ug bisbisan. Tamnan ug isa ka lugas nga liso kada butanganan.
- Ipadaplin sa landong nga lugar. Bisbisan og tubig sa makadaghan kung gikinahanglan.
- Ibalhin ang tanom pagkahuman sa 15 ka adlaw gikan sa pagtubo niani.
- Mas maayo magtanom sa hapon o dag-um nga panahon.

PAGBUTANG UG ABONO

- Para sa kapatagan nga lugar, gamit ug hugaw sa hayop o **compost** nga abono una itanom.
- Para sa taas nga lugar, gamit ug 100 gramo nga organikong abono ubanan sa 1 kutsara nga **complete fertilizer (14-14-14)** sa kada lungag una itanom.
- Magbutang sa kilid sa tudling usa ka buwan gikan pagtanum o kung ang kalabasa kay may taas na nga 1 metro.
- Pagkahuman sa 2 ka semana gikan sa unang pag-abono, magbutang ug 10g **potash** ug 60g **sophos** kada tanom.

PATUBIG

Bisbisban ang tanom isa ka beses kada semana o 1 ka litro nga tubig kada punuan kada isa ka adlaw. Mahimong bisbisban ang tanom paghuman ug butang sa abono. Likayi ang pagbisbis sa panahon sa pagpamunga.

PAGSUMPO SA SAKIT O DANGAN

Ang **aphids** ug ang **28 spotted lady beetle** ang kasagarang pesteng insekto sa kalabasa. Samtangang **powdery mildew** ug **mosaic virus** ang kasagarang sakit niini nga magdala ug dakong kadaut sa tanom.

Para malikayan kani, gamit ug kultural nga pag atiman ug paglimpyo sa tamnanan. Limpyuhan ang sagbot human sa 7 hangtud 14 ka adlaw gikan sa pagtubo niini. Usabon kung gikinahanglan.

PAG-ANI

Anihon ang bunga paghuman sa 30 hangtud 40 ka adlaw gikan sa polinasyon. Anihon ang bunga nga walay sintomas na sakit.

AMPALAYA

Ang bitter gourd (*Momordica charantia Linn.*) o ampalaya ilado pud sa nag kalain-lain nga pangalan nga bitter melon (English), ampalia (Tagalog), apalaya (Tagalog), amargoso (Tagalog). Kani kauban sa pamilya *Cucurbitaceae* nga nag-unang gina tanom nga gulay sa Pilipinas gumikan sa iyang bunga ug bulak.

Kasagaran niini adunay pait nga lasa.

KLASE SA YUTA UG KLIMA

Mas maayo nga itanom ang ampalaya sa medyo balason o di kaha yutang kulonon para adunay maayong agianan sa tubig.

Mahimong itanom sa bisan unsang bulan sa tuig apan makakuha ug taas nga produksyon sa Oktubre hangtud Pebrero. Daghan ang mabuhing bulak sa ampalaya tungod sa bugnaw nga panahon.

PAGPILI SA SEMILYA

Sa pagpili sa klase sa binhi, tagaan ug konsiderasyon ang klima, resistensiya sa mga peste ug sakit ug ang panginahanglan sa merkado.

Adunay duha ka klase nga liso sa ampalaya sa merkado. Ang **Open Pollinated Varieties (OPV)** ug ang **hybrid varieties**. Ang **OPV** makuh sa pinakaduol nga **Research Outreach Stations (ROS)** ug ang liso nga hybrid mapalit sa mga tindahan sa agrikultura.

PAG-ANDAM SA YUTA

Ilandam ang yuta para makuhang pinakataas nga ani. Kinahanglan nga mabungkal ug maayo ang yuta hangtud kini mapino. Daruhon ug suyuron ang yuta sa makaduha ka beses na adunay pito (7) ka adlaw nga lat-ang.

HAROG (TRELLIS)

Ang mga harog maghatag ug suporta sa tanom sa panahon nga mokatay na kini. Nagahatag usab kini ug maayong kalidad sa bunga ug mapadali niini ang operasyon sa pag-atiman kultural sa tanom.

Iplastar ang harog paghuman sa ikaduhang pagkaras sa yuta sa gidak-on nga 2.5-3.3 metros kalapad ug 1.5 - 2 metro ang katason. Angay timan-an nga ang gitas-on sa katay nagadepende sa kadako sa tamnanan. Magbutang ug poste gamit ang kawayan o kahoy sa kada distansya na 3 metros. Gamit ug maski unsa nga lig-on nga panghigot sama sa nylon wire. Mamahimo pud nga mugamit ug daan nga **fish nets o fish cage nets** sa pagpatubo ug ampalaya.

a. Direktang Pagtanum (Direct Planting)

- Magtisok ug uusa (1) ka liso kada buntod tapad sa tudling nga sa gilay-on nga 3-35 centimetros kada buntod.
- Magpuna kung adunay patay o masakiton nga semilya paghuman sa kinse (15) ka adlaw gikan pagturok sa mga liso.

b. Balhin-tanom (Transplanting)

- Gamit ug **seedling tray o potlets** sa pagtanum ug semilya.

- Mag-andam ug yuta nga may sagol 1:1:1 nga garden soil, **Carbonized Rice Hull (CRH)** ug **compost**.
- Ibutang ang yuta sa seedling tray.
- Magtisok ug usa ka liso sa **potlet** o lungag sa **seedling tray**.

Bisbisan kada-adlaw kung aduna nay semilya moturok, ug iandam sa pagbalhin ang mga semilya pinaagi sa paghinay-hinay ug painit niini ug menusan na ang patubig.

Ibalhin ang tanum paghuman sa 15 ka adlaw gikan pagturok o kung may mga dahon na kini.

Pahinumdom: Ayaw idelatar ang pagbalhin kay mamahimong magresulta kini sa hinay nga pagtubo ug daling mamatay.

Itanom sa hapon para taas ang porsyento nga maulian ang mga semilya gikan sa pagbalhin. Bubuan ang mga tanom ug solusyon nga **urea (46-0-0)** sa 6 ka litro nga tubig. Sa kada usa ka litro nga tubig mag butang ug 10 ka gramo o usa ka kutsara nga **urea**. Pagasundan ug bisbis ug tubig paghuman aron malikayan ang pagkasunog sa tanom.

PAG ABUNO

Magbutang ug 10-20 tonelada nga organikong abono, hugaw sa hayop o **compost** kada ektarya. Sa pagtanum, magbutang ug 20 gramo o 2 kutsara nga **complete fertilizer (14-14-14)** sa kada bangag alang sa basal. Magbutang ug 10 gramo nga **urea** sa kilid sa tanom (**sidedress**) o 1 kutsara kada punoan bago tabunan usab ug yuta ang ilalom sa tanom (**hilling up**). Usabon kani sa duha (2) o tulo (3) ka beses o labaw pa kada duha (2) ka semana. Tabunan ang abono ug mga 6 sentimetrong yuta.

PAGPUL-ONG UG PAG-ATIMAN SA SAGBOT

Ang pagpul-on sa pipila ka parte sa ampalaya sama sa laya nga dahon o sanga usa ka importanteng himuong sa maong tanom. Putlon ang mga nagsiwil nga bagon ug layang dahon niini gikan sa ubos nga parte hangtud sa gitason nga 1 ka metro aron ang nutrisyon maipon

sa pagpadaghan sa sanga ug bunga. Magbilin ug taman 1 o 2 ka siwil nga katay o **lateral vines**.

Surkohon ang yuta palayo sa tanom (**off-barring**) paghuman sa 7-10 ka adlaw gikan pagtanum para malikayan ang pagtubo sa sagbot.

PAGDUMALA SA MGA SAKIT UG PESTE

Ang fruitfly ang kasagaran insekto sa ampalaya samtang ang **Bacterial Wilt** ang kasagaran sakit niini. Para malikayan kini, kinahanglan limpyo kanunay ang palibot sa tamnanan.

PAGPAMUPO

Mamahimo nang pupuon ang ampalaya paghuman sa 18 - 30 ka adlaw gikan sa pagpamulak o kung ang bunga naa nay tamang gidak-on ug linghod pa ang mga liso niini. Pilion ang mga pinupo nga bunga ug ibutang kini sa bukag o **basket**, busaugan kini ug tal-ak ug dahon sa saging aron malikayan ang pagkabun-og niini.

TALONG

Ang talong o eggplant (*Solanum melongena esculentum*) kauban sa pamilya *Solanaceae* o *nightshade family* sama sa siling atsal ug kamatis. Ang talong usa sa nangunang gulay tanom sa Asia partikular na sa Pilipinas.

KLASE SA YUTA UG KLIMA

Angayan itanom ang talong sa medyo kolonon nga klase nga yuta nga may pH 5.5 - 6.8. Nagkinahanglan ang talong ug 35 - 40 milimetro nga tubig kada semana.

Ang talong sensitibo sa pagtaas sa tubig o baha ug sa buginaw nga panahon sa pagpamulak ug pagpamunga niini. Nagkinahanglan kini ug kainit nga 20°C - 30°C sa pagpatubo sa semilya, ug pagdako niini 21°C hangtud 30°C.

PAGPILI UG BINHI

Sa pagpili sa barayti, ikonsidera ang taas nga abot, local nga kondisyon sama sa klima, kakayahon sa paglaban sa peste ug ha-om sa panginahanglan sa merkado.

PAGPILI SA KLASE SA SEMILYA

Ang pagpili sa semilya, mga dapat ikonsidera ang taas nga abot, taas og resistensya sa mga peste ug ha-um usab sa panginahanglan sa merkado.

PAG ANDAM SA TAMNANAN

Ang 1 ka ektarya nanginahanglan ug 100 gramo sa liso. Ang 1 ka gramo adunay mga 250 ka buok liso.

Ihumol sa limpyo nga tubig ang mga liso sulod sa usa ka gabii ug kini paugahon sa dili pa itanom .

Adunay duha ka pamaagi sa pag andam sa semilya sa talong: ang *seedbed method* ug ang paggamit sa kahon, *tray* o *potlets*.

1. Seedbed Method

- Pagpili ug lugar nga maabtan sa init sa adlaw, duol sa tinugdan sa tubig ug adunay harang sa kusog na hangin.

- Daruhon ang yuta hangtud mabungkag kini. Maghimo ug **plot (garden)** nga naay gidak-on nga 1x10 metros ug bundo nga 15 sentimetro.
- Bisbisan ug tubig ang **garden** o **seedbed** una tamnan.

2. Seedling tray o luyungan

- Mag andam ug yuta na may halo **1:1:1 na garden soil, Carbonized Rice Hull (CRH) ug compost**
- Ibutang ang yuta (**potting medium**) sa **seedling tray**.
- Magbutang ug 1 liso sa kada lungag sa **seedling tray** o **potlet** na may gilawmon nga 1 sentimetro
- Bisbisan ug tubig pagkahuman tanom

PAG ATIMAN SA SEMILYA

Bisbisan ang semilya kada buntag apan likaiy ang sobrang tubig aron malikayan ang sakit nga damping-off ug pagkaluya sa semilya.

Ibton ang sobrang niturok nga semilya o **thinning** paghuman sa 3 hangtud 5 ka adlaw gikan sa pagturok. Usa ka semana una ibalihin ang tanom, hinay-hinay ug butang ang mga semilya sa lugar nga masidlakan sa adlaw (**hardening**).

PAGBALHIN SA TANOM

Ibalhin ang tanom paghuman sa 30 hangtud 35 adlaw gikan sa pagtanum o kung may 3 hangtud 4 ka dahon na kini (**true leaves**).

MULCHING

Ang **mulching** usa ka pamaagi sa pagkontrol sa pagtubo sa sagbot, pagpabilin sa kaumog sa yuta. Makatabang kani sa paglikay sa pagkabanlas sa yuta, pagka usik sa abono ug sa pag abog sa mga insekto. Mamahimong mugamit ug **plastic mulch** o mamahimong mugamit ug mga materyales sama sa bunot sa o **rice straw (uhot)**.

PATUBIG

Bisbisan ang kamang punlaan (seedbed) na naay plastic mulch 2 ka adlaw una tamnan sa tanom. Mao kini pamaagi aron mo ubos ang temperatura sa yuta una kini tanuman. Sa panahon sa ting-init, kinaganglan magpatubig ika 7, 21 ug 30 ka adlaw human pagbalhin sa tanom ug usban kini kada 10 adlaw. Sa panahon sa ting-ulang, patubigan lang kung gikinahanglan.

PAG ABONO

Paggamit ug rekomendadong abono base saresulta sa pagpa-analizar (**soil analysis**).

PAG LIMPYO SA SAGBOT UG PRUNING

Sa tamnanan sa talong na walay **mulch**, ibton ang mga sagbot o bungkalon ang yuta tungod sa tanom (**off-barring**) sa ika 14 ka adlaw sa pagkabalhin sa tanom ug habukan (**hilling-up**) kini.

Pul-ungan ang ubang mga sanga ug dahon aron makasulod ang hangin ug malikayan ang mga sakit.

PAG-ATIMAN SA SAKIT UG PESTE

Ang kasagaran mga kalabang insekto sa talong kay **fruit borer** ug **shoot borer**. Ug ang kasagaran nga sakit niini mao ang **Bacterial Wilt** ug **Fusarium wilt**. Malikayan ang mga dangan ug sakit kung limpyo ang tamnanan, paggamit ug mga klase sa talong nga taas ang resistensya batok sa sakit ug dangan, pag-puli ug klase sa igkatanum (**crop rotation**). Kung aduna nay sakit ang tanom, gikinahanglan kini nga ibton ug sunugon.

PAG-ANI

Magsugod ang pag-ani sa talong pagkahuman sa ika 40 hangtod 50 ka adlaw sugod sa pag ballhin sa tanom o depende sa barayti sa talong na imong gitantom. Anihon ang mga bunga sa buntag ug ilayo kini sa adlaw, ulan o unsa pang butang na makadaot niini. Ibutang ang mga na-ani sa bukag o **basket**, busaugan kini ug pal-ak ug dahon sa saging aron malikayan ang pagkabun-og niini.

BATONG

Ang batong (*Vigna unguiculata*) usa ka legumbre nga tanom sa Pilipinas. Kini adunay 2 ka klase: ang pole ug bush. Ang mga legumbreneng utanon mamahimo usab nga pagkaon sa mga hayop.

Ang mga legumbre makapatambok usab sa sa yuta tungod sa katakus niini nga makadakop ug nitroheno gikan sa hangin o nitrogen fixation.

BENEPISOY SA KALAWASAN

Ang batong puno sa bitamina ug mineral sama sa K, C, folic, molybdenum, protein, riboflavin, thiamine ug niacin. Puno pud kini sa fiber nga makatabang pagpaubos sa kolesterol sa lawas ug sa asukal sa Hugo.

GIKINAHANGLANG KLASE SA YUTA UG KIMA

Ang batong mahimong itanom bisan kanus-a ug sa bisan unsang klase sa yuta nga adunay pH 5.5 -6.6. Para sa maayong pagtubo niini mas maayong itanom sa buhaghag nga yutang abunda sa organikong abono. Nagkinahanglan ang batong ug kainit nga 20°C- 35°C.

PAGPILI SA KLASE SA SEMILYA

Mga konsiderasyon sa pagpili sa semilya: taas ang abot, lokal nga kondisyon sama sa klima, ang katakus sa pagbatok niini sa nag-unang sakit ug peste ug ang gikinahanglan suplay sa merkado.

PAG-ANDAM SA YUTA

Darohon ang yuta sa gilawmon nga 15 - 20 sentimetro, ka duha hangtud tulo ka beses latangan og usa ka semana aron masumpo ang pagtubo sa mga sagbot. Landam ang tudling nga may distansya nga 2.5 - 3 metros matag tudling.

PAGTANUM

Ang mga legumbres nga gulay adunay nagkalain-lain nga pamaagi sa pagtanum sama sa sukod. Tan-awa ang larawan sa ubos:

Type	Spacing (cm)		Plant Population/ha	Soil Requirement/ha (kg)
	Row	Hill		
Pole Type	100	50	40,000	10 - 20
Bush Type	75	25	53,333	25 - 30

PAMAAGI SA PAGTANUM

- Drill method** - Magtisok ug 18 -20 ka liso sa sitaw sa kada metro. Tabunan kini og yuta.
- Hill method** - Magtisok ug 2-3 ka liso sa batong kada puntod g sumala sa larawan sa taas. Tabunan kini og yuta.

PATUBIG

Ang gidaghanon ug makanunayong pagpatubig maga depende sa klase sa yuta nga gitamnan sa batong. Sa bukagay nga yuta, gikinahanglan ang kanunay nga pagpatubig. Maghimo og kanal kung gikinahanglan.

HAROG (TRELLIS)

Ang pole sitaw nagkinahanglan og tulos o

stakes nga magsuporta sa mga katay niini pagkahuman sa ika 25 ka adlaw gikan pagturok. Gamit og kawayan nga may gilapdon nga 1-1.4 sentimetro.

PANGINAHANGLAN SA TANOM

Gunahon ang mga sagbot sa unang 30 adlaw gikan sa pagtanum aron malikayan ang kumpetisyon sa adlaw ug nutrisyon sa yuta.

PAGDUMALA SA SAKIT UG MGA INSEKTO

Ang bush ug pole sitaw kasagaran atakehon sa mga musunod nga mga insekto: **cutworms, beanfly, aphids** ug **pod borer**. Sulod sa 3 - 10 ka adlaw gikan pagturok sa tanom, obserbahan kung adunay **beanfly**. Pag gamit og pamaagi nga makontrol ang pag daghan niini. Ang mga nanganang sakit sa batong mao ang **Fusarium Wilt, stem rot, root rot, bean rust, bean mosaic**, ug **powdery mildew**.

Aron malikayan ang mga mananap ug sakit sa batong, kinahanglan himuong ang mga sumusunod:

1. Pagpuli puli og mga tanom (**crop rotation**)
2. Limpohan ang uma o tamnanan
3. Paggamit og semilya nga may katakus makasukol sa mga insekto.

PAG-ANI

Anihon ang batong samtang kani berde pa ang kolor ug dili pa gulang. Himoon kini duha ka beses sa kada semana, buntag ug hapon samtang ubos ang temperatura.

Ibutang ang mga naani sa landong nga lugar. Limpuhan ug ilain sumala sa sukod, kolor ug edad.

Ibutang ang mga batong sa tamang butanganan sama sa karton, basket o bukag nga hinapinan sa dahon sa saging o diyaryo aron magpabilin kining presko.

OKRA

Ang okra (*Abelmoschus esculentus L.*) gulay kay puno sa fiber. Ang mga linghod nga bunga niini makaon nga hilaw o luto. Kasagaran isagol ang okra sa putaheng pinakbet ug sinigang na baboy. Kini puno sa bitamina C, A, K ug folate.

LUGAR TAMNANAN

Maayong itanom ang okra sa yutang balason-kulonon na may pH 5.8 - 6.5. Mamahimong itanom ang okra bisan unsa nga bulan kay aduna kani kakayahon mabuhi sa panahon nga tag-ulang og tag init.

PAGPILI SA LISO

Ang okra adunay duha ka klase nga liso, **smooth green** ug **native**.

PAG-ANDAM SA YUTANG TAMNANAN UG PAGSEMIYA

Bungkalon ang yuta nga tanuman. Magbutang ug usa ka kilong pinauga nga iti sa manok o **chicken dung** ug 300 ka gramo nga **Carbonized Rice Hull** kada metro kwardrado. Maghimo ug mga tudling nga may gilay-on nga 0.75

metro kung tag-ulang ug 1 metro kung tag-init. Maayong magbutang ug mulch na plastic para makontrol ang sagbot ug maminusan ang pagbisbis niini.

PAGTANUM

Magbutang ug 2- 3 ka liso kada bungtod sa gilay-on nga 30 centimetro ug kalaomon nga 3 centimetro. Magbawas ug semilya pipila kaadlaw gikan sa pagturok ug ibilin lang ang usa ka puno kada buntod.

PAG-ATIMAN

Magbutang ug **compost** o **vermicompost** paghuman ug baswas sa semilya. Dungagan kini kung magsugod na ang pagbunga. Mahimo pud magbutang ug **compost** o magbubo ug **manure tea** sa kada 3 - 4 ka semana gikan pagtanum.

Bubuan ug tubig ang mga tanom kada 10 araw o depende sa panahon. Atimanon ang mga sagbot apan magbilibin ug gamay aron mamahimong puy-anan sa mga maayong insekto.

PAG-ATIMAN SA SAKIT UG PESTE

Ang mga kasagarang peste sa okra mao ang **dapulak**, **ngusong-kabayo** ug **mabibilot ng dahon**. Mag espray ug soap solution (100g na dinukdok nga sili sa 16 ka litro na tubig sinagulan ug usa ka kutsarang sabon panlaba (pulbos) kung adunay mga dapulak. Sa pagkontrol sa ngusong-kabayo, bisbisian sa maka duha ka beses kada semana ang mga tanom. Kolektahan ang mga insektong mambibilot ng dahon ug ang mga itlog niini ug sunogon o ilubong sa yuta.

Dapulak

Ngusong Kabayo

Cercospora
(batik-batik)

Sa laing babin, batik batik ang kasagarang sakit sa okra gumikan sa Cercospora (batik-batik). Aron ma kontrolar ang batik-batik, kuhaon ang mga dahon na naay sakit ug sunugon o ilubong sa yuta.

PAG-ANI

Anihon ang okra sa sayo sa kabuntagon, kutloon lamang kadtong linghod nga bunga o kung malugti pa ang tumoy niini, kasagaran lima hangtod unom ka adlaw gikan pagbuswak sa bulak. Mamahimong mo ani o mangutlo og bunga ka duha o ka tulo ka bisis sa usa ka semana.

PETSAY

Kasagaran itanom sa atong tugkaran ang petsay kay dali kini itanom ug paspas anihon. Masustansya ang petsay labi na ang tangkay niini. Punto kini sa mga bitamina A, C og K.

LUGAR NGА TAMNANAN

Maayong itanom ang petsay sa yutang bukagay nga daghan ug organikong abono. Mahinungdanon nga dili mapundohan og tubig ang yuta apan dili pud dali maughan. Itanum ang petsay sa lugar nga mainitan ug may temperaturang 18 hangtud 22°C. Mamahimo kining itanom bisan unsang buwan sa tuig.

PAGPILI SA BINHI

Sa pagpili sa barayti, ikonsidera ang taas nga abot, local nga kondisyon sama sa klima, kakayahsan sa paglaban sa peste ug ha-om sa panginahanglan sa merkado.

PAG ANDAM SA TAMNANAN

Bungkalon ang yutang tamnanan, magbutang ug 1 kg nga pinaugang iti sa manok o chicken dung ug 300 gramo nga *Carbonized Rice Hull* kada metro kwadrado.

PAGSEMILYA

Magpaturek ug mga liso sa yuta apan mas maayo kung adunay **seedling tray** aron dali ra ibalhin ang semilya. Siguraduhon nga matabunan ug yuta ang mga liso aron dili kini kaonon sa mga insekto. Bisbisan kada adlaw ang tamnanan.

PAGBALHIN SA SEMILYA

Ibalhin ang semilya human sa 15 ka adlaw gikan pagpaturok. Basaon pag-ayo ang gipaturokan usa ka adlaw bago kini ibalhin aron mapadali ang pagtagtangtang niini gikan sa gipaturokan. Ibalhin ang mga semilya sa yutang tamnanan nga may distansyang 6-12 pulgada depende sa barayti. Bisbisan ang mga tanom paghuman ug balhin niini sa tamnanan.

Mag espray ug **Fermented Plant Juice (FPJ)** kausa o kaduha ka beses kada semana aron himsog ang mga tanom ug taas ang resistansya batok sa mga sakit ug peste.

Bisbisan ang mga tanom 2-3 beses kada semana o kung gikinahanglan. Gunahan ang mga sagbot aron malikayan ang kumpetinsya sa sustansya sa yuta ug adlaw.

PAG-ATIMAN BATOK SA SAKIT UG KALABANG INSEKTO

Ang mga nanganang sakit sa petsay mao ang **damping off**, **downy mildew** ug **club root** samtang ang **diamondback moth**, **cutworm** ug **aphids** ang komom nga insekto. Ibuton ang mga tanom nga adunay sakit ug sunugon aron

dili kini makatakod sa ubang mga tanom. Menosan ang pagbisbis kung magsugod na ug laya ang mga dahon gumikan sa sakin.

**Downy
Mildew**

Cutworm

**Diamondback
Moth**

Mamahimong mugamit ug mga **green label** na pestisido sa pagdumala sa mga pesteng insekto. Gina dili ang pag espray ug pestisido usa o duha ka adlaw bago anihon ang mga tanom.

PAG-ANI

Anihon ang petsay 30-40 ka adlaw gikan pagbalhin-tanom. Himuong kini sa hapon aron malikayan ang pagkalawos sa mga dahon.

KAMATIS

Ang kamatis sakop sa pamilya *Solanaceae* o “*Nightshade*”. Ang bunga niini nagkalain-lain og gidak-on. Mahimong kilawon o isagol sa salad ang bunga sa kamatis ug mahimo usab nga gamiton isip panakot o lamas sa mga putahe nga sinabaw, karne o mga isda. Pipila sa mga matang sa “*processed forms*” sa kamatis mao ang: “*pastes, sauces, purees, juices*”, ug ketsup.

KLIMA UG MATANG SA YUTA NGA ANGAYAN TAMNAN

Ang kamatis nanginahanglan og bugnaw ug uga nga klima alang sa taas nga abot, apan makaagwanta usab sa nagkada-iyang panahon. Maayo kining motubo sulod sa temperatura nga 21-24°C apan mas maayo ang pagbunga kung ang temperatura mas bugnaw pa sa 21°C. Moangay kini kung itanum sa yutang balason ngadto sa tabunok nga puno sa organikong mga butang ug adunay pH nga 6 - 6.5.

PAG-ANDAM SA TAMNNANAN SA SEMILYA

Pag-andam og **seedbed** nga adunay 50 sentimetro ang gilapdon ug bisan unsa nga gitas-on. Pili-a ang lugar nga kanunay masilawan sa adlaw. Pulpoga ang yuta, dugangi og **compost** o mga biya sa hayop sa gidaghanon nga lima ka kilo matag metro kwadrado, pagsunog og dagami o apa sa humay ibabaw sa **seedbed** aron mamenosan ang kadaut gikan sa mga dangan o peste.

PAGTISOK SA BINHI UG PAGGALAM SA SEMILYA SA DILI PA MAGTANUM

Bisbisi/basa-a ang **seedbed** o tamnnanan sa semilya sa dili pa magtanum sa mga liso/binhi. Linyahi kini sa distansya nga lima ka sentimetro.

PAGGALAM SA BAG-ONG TANUM NGA MGA LISO

Tabuni ang **seedbed** og dagami isip mulching material aron dili daling mauga ang yuta. Bisbisi matag adlaw, kung gikinahanglan.

PAGGALAM SA SEMILYA

Paglabay sa 3-6 ka adlaw, depende sa temperature sa yuta, moturok na ang liso/binhi. Mga 3-5 ka adlaw gikan sa pagturok niini, ibta ang ubang mga semilya nga nagdasok diha sa **seedbed** aron malu-ag-luag kini. Paglabay sa 10 ka adlaw bisbisi kini ug fertilizer solution duha ka kutsara nga **ammonium phosphate** (16-20-0) o **kumpletong abono** (14-14-14) nga gitunaw sa usa ka galon nga tubig. Mahimo usab nga mogamit og **foliar fertilizer**.

Sunda lamang ang rekomendasyon nga nahisulat sa pakete. Usa ka semana sa dili pa magbalhin tanum, palig-onia ang mga semilya pinaagi sa inanay nga pagpainit niini sa adlaw o pagkuha sa tabon, ug menosan ang higayon sa pagbisbis hangtud nga kini makahiaagum sa temporaryong pagkalawos.

PAG-ANDAM SA LUNA NGA TAMNAN

Daruha ang luna mga usa ka bulan sa dili pa ang pagbalhin-tanum. Lat-angi og usa ka semana gikan sa pagdaro una himoa ang pagkaras aron makaturok una ang mga sagbot

sa dili pa mapaagian sa sunod nga pagdaro o pagkaras. Alang sa “**determinate ug semi indeterminate**” nga matang sa kamatis, tudlingi ang luna sa gilapdon nga 0.75 hangtud 1.0 ka metro. Alang sa “**indeterminate**” nga matang, tudlingi ang luna sa distansya nga 1.5 metro matag tudling.

PAGBALHIN-TANUM (TRANSPLANTING)

Unaha pagbalhin-tanum ang mga semilyang himsog ug dagku (aduna na'y mga 3-5 ka tinuod nga dahon). Tamni og 2-3 ka semilya matag bundo (**hill**) sa gilay-on nga 40 sentimetro matag bundo. Aron mamenosan ang “**shock**” himo-a ang pagtanum sa hapon. Iduot ang yuta palibot sa mga gamut sa semilya. Bisbisi gilayon sa diutayng tubig ang mga semilya pagkatapos og tanum. Paglabay sa 5-7 ka adlaw, hulipi/pulihi pagtanum ang mga bundo nga bakante.

PAG-ABONO

Usa ngadto sa duha ka adlaw sa dili pa ang pagbalhin-tanum, abonohi ang matag bundo nga tamnanan og 20 gramong kompletong abono. Isagol kini'g maayo sa yuta. Kung ang yuta dili kaayo angayan tamnan og kamatis, dugangi kini'g abono gikan sa biya sa hayop o **compost** sa gidaghanon nga 500 gramo matag bundo. Paglabay sa 3-4 ka semana gikan sa pagbalhin-tanum, abonohi (1st sidedressing)

ang tanum og sinagol nga duha ka bahin sa Urea (46-0-0) ug usa ka bahin sa **muriate of potash** (0-0-60).

Butangi og 10 gramo (usa ka kutsarita) niining sinagol nga abono ang matag bundo, mga 6-8 sentimetro ang gilay-on palibot sa punoan. Paglabay sa duha ka semana, abonohi na usab ginamit ang mao gihapon nga matang, gidagahnon, ug pamaagi sa pag-abono.

PAGPATUBIG/PAGBISBIS

Bisbisi ang mga tanum sa gidaghanon nga magadepende sa kahimtag sa panahon ug sa kabasa-on sa yuta. Kinahanglan nga ang mga tanum makadawat sa igong gidaghanon sa tubig gikan sa pagbalhin-tanum hangtud sa pagpamunga niini.

MULCHING

Pinaagi sa mulching mapugangan ang pagturok sa mga sagbot ug ang dali nga pagka-uga sa yuta. Alang sa mga lugar nga walay irrigasyon, gamit sa dagami isip mulching material sa panahon sa tinghulaw. Alang sa mga dagkung plantasyon, labing maayo nga mogamit sa itum nga **plastic mulch**.

PAGMUGNA'G TUKOD O HAROG (TRELLISING)

Gamit sa tukod o **trellis** aron mamenosan ang

pagka-usik gumikan sa pagkalata sa mga bunga ilabi na sa panahon sa ting-ulang, ug usab aron mapasayon ang pag-ani. Gamita ang kawayan, ipil-ipil ug uban pang susamang mga butang isip haligi o ugsok, ug **plastic twine** isip panghikot ug pakatayan.

PAGSUMPO SA SAGBOT

Aron mapugngan o mamenosan ang paglabong sa mga sagbot, himo-a ang **"off-barring"** o pagdaro sa yuta palayo sa landong sa tanum, ug ang **"hilling-up"** o pagdaro sa yuta pa-ingon sa puno an sa tanum.

PAGSUMPO SA MGA DANGAN UG SAKIT

Gamit sa recomendadong pestisido sa pagsumpo sa kasagaran dangan ug sakit sa kamatis. Sa mga lugar diin ang yuta gitaptan na sa sakit nga **bacterial wilt**, gamita ang matang sa kamatis nga dili daling taptan sa maong sakit.

Sa organikong panguma, gamiti sa alternatibong paagi sa pagsumpo sa sakit, sama sa ***Trichogramma chilonis*** isip panganta sa pag-ataki sa ulod diha sa bunga, ug uban pang mga pamatay-dangan nga hinimo gikan sa mga tanum.

PAG-ANI

Lunhaw (**green**) o balbangaan dapat mag pupu sa kamatis. Himo-a ang pag-ani sa sayong kabuntagan diin bugnaw pa ang panahon. Likayi ang pag-ani sa panahon sa ting-ulang.

Ibutang ang mga pinupong bunga sa mga kahong hinimo gikan sa kawayan o kahoy (kaing) nga hinanigan og dahon sa saging o daan nga mga peryodiko, aron malikayan ang pagkabun-og o pagkasamad sa mga kamatis. Seguro-a nga ang nga kahon insaktong pagkapuno sa kamatis aron malikayan ang pagkabun-og sa niini. Ayaw i-apil pagsulod sa mga kahon ang nga bun-og ug daot nga kamatis.

Ipona pagsulod sa usa ka kahon ang mga kamatis nga parehas ang kahinongan o kagulangon.

Ila-in pagsulod sa kahon ang hilaw gikan sa hinog nga kamatis, tungod kay ang mga hinog nga kamatis naghupot og kemikal nga makapadali sa pagkahinog sa kauban niining mga hilaw pang kamatis.

FAA

FISH AMINO ACID

Usa kini ka maayong gigikanan sa **nitrogen**, makapatambok sa tanom, makapaudlot ug makapalunhaw sa dahon gumikan sa **growth hormone** nga anaa niini.

Mga materyales nga kinahanglanon

Personal Protective Equipment (PPE) sama sa:

- Gwantis
- Facemask
- Hair net

Gikinahanglan ang strikto nga pag gamit ug PPE aron malikayan ang pagka kontamina sa mga concoctions ug masiguro ang maayo nga kalidad niini.

- Isda o mga laman loob niini (kung mahimo, dili dubok)

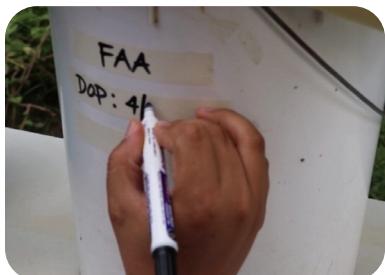
Pabukalan usa ang isda nga gamiton arun malikayan nga uloron ang FAA solution nga buhaton.

- Molasses
- Balde
- Manila paper
- Bato (5-8 pcs. egg size)
- Net
- Mga lastiko

Hugasan og tarong ang Balde, mga Bato ug Net aron dili makontamina ang atong mga concoctions.

Likayi nga matugpahan og langaw ang isda nga gamiton sa paghimo og FAA.

Pama-ag i sa Paghimo

Ang ratio sa mga rekados sa FAA kay 1:1

1 part = isda o mga laman loob niini
1 part = molasses

1. Tadtaron ang isa (1) ka kilo nga isda isa ngadto sa duha (1-2) ka pulgada ang gidagkoon aron dali ra malata sa pagburo o **fermentation**.
2. Ibutang sa limpyo nga balde ang tinadtad na isda human isagol ang isa (1) ka kilo nga **molasses**. UKayon og tarong aron nindot og resulta ang pagburo o **fermentation**.
3. Ibutang ang **net** sa gi-buro ug patungan kini sa mga limpyo nga bato. Trapohan og limpyo nga no-og ang kilid-kild ug baba sa balde.
4. Takloban ang balde gamit ang **manila paper** ug bugkosan kini ug lastiko. Sulatan og pangalan sa **concoction**, petsa sa paghimo ug petsa kanus-a harbison.
5. Ibutang ang balde sa mabugnawng lugar nga dili direktang maigo sa adlaw og i-buro o i-**ferment** kini sulod sa kinse (15) ka adlaw (mas dugay nga pagburo o pag-**ferment**, mas maayo og resulta), salaon ang duga gamit ang **net** or no-og dayon isulod sa limpyo nga sudlanan. Pwede nang gamiton ang **concoction**.

Pag-gamit sa FAA

Sa kada litro nga tubig, isagol ang duha ngadto sa upat (2-4) ka kutsara nga **FAA** o duha (2) ka bakanteng lata sa tinapa (*empty can*) sa kada **knapsack sprayer**. Ibunyag sa yuta alas 5:00 - 6:00 sa buntag o sa hapon.

Ayaw i-spray sa dahon kay ang FAA naay mantika nga makasunog sa dahon sa pananom. Ibisbis lang gyod kini sa yuta.

FPJ

FERMENTED PLANT JUICE

Usa kini ka maayong gigikanan sa nitrogen, makahatag og kahimsog sa mga pananom, makapalunhaw sa dahon ug magsilbi nga pagkaon sa microorganisms nga anaa sa yuta.

Mga materyales nga kinahanglanon

Personal Protective Equipment (PPE) sama sa:

- Gwantis
- Facemask
- Hair net

Gikinahanglan ang strikto nga pag gamit ug PPE aron malikayan ang pagka kontamina sa mga concoctions ug masiguro ang maayo nga kalidad niini.

- **Udlot sa lunhaw nga gulay o sagbot (udlot sa alugbate, kangkong, madre de cacao, udlot sa kamote, etc.)**

Kuhaon ang napili nga tanom sa dili pa mosubang ang adlaw aron ang respiration rate sa mga tanom di pa taas ug ang nutrina anaa pa sa mga tanom.

- Molasses
- Balde
- Manila paper
- Bato (5-8 pcs. egg size)
- Net
- Mga lastiko

Hugasan og tarong ang Balde, mga Bato ug Net aron dili makontamina ang atong mga concoctions.

Pama-ag i sa Paghimo

Ang ratio sa mga rekados sa FPJ kay 2:1

2 parts = mga udlot sa lunhaw nga tanom
1 part = molasses

1. Tadtaron ang nakolekta nga duha (2) ka kilo gikan sa tulo (3) ka klase nga mga udlot sa lunhaw nga tanom ug ibutang sa limpyo na balde. Human, sagolan og isa (1) ka kilo nga kinugay/**molasses**. Ukayon og tarong aron nindot og resulta ang pagburo o **fermentation**.
2. Ibutang ang **net** sa gi-buro ug patungan kini sa mga limpyo nga bato aron magpabilin na nakababad ang mga rekados sa **FPJ**. Trapohan og limpyo nga no-og ang kilid-kild ug baba sa balde.
3. Takloban ang balde gamit ang manila paper ug bugkosan kini ug lastiko. Sulatan og pangalan sa **concoction**, petsa sa paghimo ug petsa kanus-a harbison.
4. Ibutang ang balde sa mabugnawng lugar nga dili direktang maigo sa adlaw ug i-buro o **i-ferment** kini sulod sa pito (7) ka adlaw (*mas dugay nga pagburo o pag-ferment, mas maayo ang resulta*), salaon ang duga gamit ang net o no-og dayon isulod sa limpyo nga sudlanan. Pwede nang gamiton ang **concoction**.

Pag-gamit sa FPJ

Sa kada litro nga tubig, isagol ang duha ngadto sa upat (2-4) ka kutsara nga **FPJ** o duha (2) ka bakanteng lata sa tinapa (*empty can*) sa kada **knapsack sprayer**. I-spray sa dahon og ibunyag sa yuta alas 5:00 - 6:00 sa buntag o sa hapon.

Paghimuon kini pito (7) hangtod napulo (10) ka adlaw gikan sa pag-transplant hantod sa pagpamulak.

FFJ

FERMENTED FRUIT JUICE

Muhataq sa nutrina nga potassium para sa pagpadako ug pagpatam-is sa bunga.

Sagad ni ginagamit sa mga nagabunga nga gulay of prutas ug kini maoy silbi magpamulak ug magpabunga. Makahatag usab kini ug dugang resistensya sa mga pananom batok sa mga sakit.

Mga materyales nga kinahanglanon

Personal Protective Equipment (PPE) sama sa:

- Gwantis
- Facemask
- Hair net

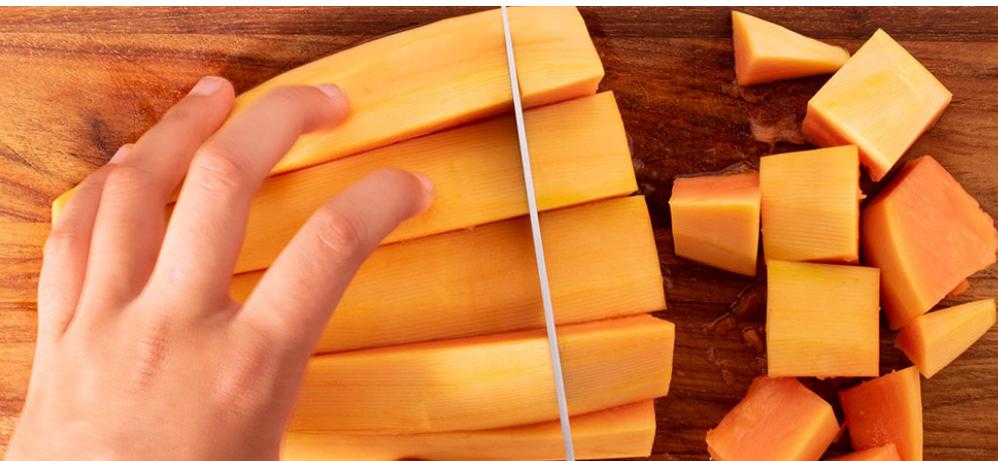
Gikinahanglan ang strikto nga pag gamit ug PPE aron malikayan ang pagka kontamina sa mga concoctions ug masiguro ang maayo nga kalidad niini.

- **Hinog nga kapayas, hinog nga kalabasa ug hinog nga saging (maski unsa nga variety sa saging basta hinog)**

Walay problema kung usa ra ka klase sa prutas, pero mas maayo ug resulta kung at least 3 ka klase ang gamiton.

- Molasses
- Balde
- Manila paper
- Bato (5-8 pcs. egg size)
- Net
- Mga lastiko

Hugasan og tarong ang Balde, mga Bato ug Net aron dili makontamina ang atong mga concoctions.

Pama-ag i sa Paghimo

Ang ratio sa mga rekados sa FFJ kay 1:1

1 part = mga prutas

1 part = molasses

1. Tadtaron ang balor isa (1) ka kilo nga mga prutas (gikan sa tulo (3) ka klase nga mga hinog nga prutas) isa ngadto sa duha (1-2) ka pulgada gidagkoon aron dali ra malata sa pagburo o **fermentation**.
2. Ibutang sa limpyo nga balde ang katunga (1/2) sa mga prutas human isagol ang katunga (1/2) nga **molasses**. Dayon isagol ang nahibilin na (1/2) prutas ug nahibilin na (1/2) **molasses**. Ukayon og tarong aron nindot og resulta ang pagburo o **fermentation**.
3. Ibutang ang **net** sa gi-buro ug patungan kini sa mga limpyo nga bato. Trapohan og limpyo nga no-og ang kilid-kild ug baba sa balde.
4. Takloban ang balde gamit ang **manila paper** ug bugkosan kini og lastiko. Sulatan og pangalan sa **concoction**, petsa sa paghimo ug petsa kanus-a harbison.
5. Ibutang ang balde sa mabugnawng lugar nga dili direktang maigo sa adlaw ug i-buro o i-**ferment** kini og pito (7) ka adlaw (mas dugay nga pagburo o pag-**ferment**, mas maayo og resulta), salaon ang duga gamit ang **net** or no-og dayon isulod sa limpyo nga sudlanan. Pwede nang gamiton ang **concoction**.

Pag-gamit sa FFJ

Sa kada litro nga tubig, isagol ang duha ngadto sa upat (2-4) ka kutsara nga **FFJ** o duha (2) ka bakanteng lata sa tinapa (empty can) sa kada **knapsack sprayer**. I-spray sa dahon ug ibunyag sa yuta alas 5:00 - 6:00 sa buntag o sa hapon.

Paghimuon ang pag spray duha ka beses kada semana gikan sa pag-transplant hangtod sa pagpamulak.

OHN

ORIENTAL HERBAL NUTRIENT

Usa kini ka maayong gigikanan sa nitrogen, makahatag og kahimsog sa mga pananom, makapalunhaw sa dahon ug magsilbi nga pagkaon sa microorganisms nga anaa sa yuta.

Mga materyales nga kinahanglanon

Personal Protective Equipment (PPE) sama sa:

- Gwantis
- Facemask
- Hair net

Gikinahanglan ang strikto nga pag gamit ug PPE aron malikayan ang pagka kontamina sa mga concoctions ug masiguro ang maayo nga kalidad niini.

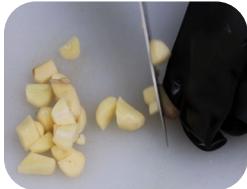
- Luy-a
- Ahos
- Suka Tuba

- Molasses
- Balde
- Manila paper
- Bato (5-8 pcs. egg size)
- Net
- Mga lastiko

Hugasan og tarong ang Balde, mga Bato ug Net aron dili makontamina ang atong mga concoctions.

Pama-ag i sa Paghimo

Ang ratio sa mga rekados sa OHN kay 1:2:1

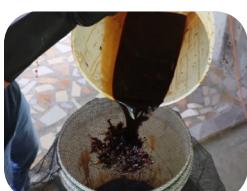
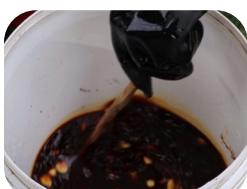
1 part = luy-a og ahos

2 parts = suka tuba

1 part = molasses

- 1.** Panitan ug tadtaron ang tunga (1/2) sa kilo nga luy-a og tunga (1/2) sa kilo nga ahos (balor isa (1) ka kilo tanan) isa ngadto sa duha (1-2) ka pulgada ang gidagkoon aron dali ra malata sa pagburo o **fermentation**.
- 2.** Ibutang sa limpyo nga balde ang balor isa (1) ka kilo nga tinadtad na luy-a og ahos dayon sagulan sa duha (2) ka litro nga suka tuba unya ukayon.
- 3.** Ibutang ang **net** sa gi-buro ug patungan kini sa mga limpyo nga bato.
- 4.** Takloban ang balde gamit ang **manila paper** ug bugkosan kini ug lastiko.
- 5.** Pagkahuman sa dose (12) ka oras sagulan og isa (1) ka kilo nga **molasses**. Ukayon og tarong aron nindot ug resulta ang pagburo o **fermentation**.
- 6.** Ibutang ang net ug patungan kini sa mga limpyo nga bato. Trapohan ug limpyo nga no-og ang kilid-kild ug baba sa balde.
- 7.** Takloban ang balde gamit ang **manila paper** ug bugkosan kini og lastiko. Sulatan og pangalan sa **concoction**, petsa sa paghimo ug petsa kanus-a harbison.
- 8.** Ibutang ang balde sa mabugnawng lugar nga dili direktang maigo sa adlaw ug i-buro o i-**ferment** kini sulod sa pito (7) ka adlaw (mas dugay nga pagburo o pag-**ferment**, mas maayo og resulta), salaon ang duga gamit ang net o no-og dayon isulod sa limpyo nga sudlanan. Pwede nang gamiton ang **concoction**.

Pag-gamit sa OHN

Isagol ang duha (2) ka kutsara nga **OHN** sa kada duha (2) ka litro nga tubig o duha (2) ka bakanteng lata sa tinapa (*empty can*) sa kada **knapsack sprayer**. I-spray sa dahon ug ibunyag sa yuta alas 5:00 - 6:00 sa buntag o sa hapon.

Paghimuon kini duha ka beses kada semana gikan sa pag-transplant hangtod sa pagbunga.

AGRICULTURAL TRAINING INSTITUTE

REGIONAL TRAINING CENTER XI

Brgy. Datu Abdul Dadia, Panabo City, Davao del Norte 8105

(084) 823-0557

rtc11.dcc@ati.da.gov.ph

www.ati.da.gov.ph/ati-11

www.elearn.e-extension.gov.ph

Follow us!

